

Rumeli

RUMELİ İSLÂM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

مجلة روم ايلي للبحوث الإسلامية | Rumeli Journal of Islamic Studies

eISSN: 3023 - 8498 • Yıl/ Year: 2025 • İlkbahar/ Spring • Sayı/ Issue: 15

TRAKYA
ÜNİVERSİTELER BİRLİĞİ
İLAHİYAT FAKÜLTELERİ

RUMELİ

İslâm Araştırmaları Dergisi

مجلة روم ايلي للبحوث الإسلامية / Journal of Islamic Studies

Yıl / Year: 2025 – İlkbahar / Spring – Sayı / Issue: 15

ISSN: 2564-7903
eISSN: 3023-8498

Dergimizin Tarandığı Veritabanı ve İndeksler:

RUMELİ İslâm Araştırmaları Dergisi | Journal of Islamic Studies

مجلة روم ايلي للبحوث الإسلامية

ISSN: 2564-7903

eISSN: 3023-8498

Kapsam | Scope: Dinî Araştırmalar, İslam Araştırmaları, Balkan Araştırmaları / Religious Studies, Islamic Studies, Balkan Studies

Periyot | Period: Yılda 2 Sayı (30 Nisan & 31 Ekim) / Biannual (30 April & 31 October)

Yayın Dili | Language Publication: Türkçe & İngilizce & Arapça & Arnavutça & Boşnakça / Turkish & English & Arabic & Albanian & Bosnian

Rumeli İslâm Araştırmaları Dergisi Uluslararası bilimsel hakemli bir dergidir.
Rumeli Journal of Islamic Studies is a international peer-reviewed academic journal.

Yayıncı / Publisher

Trakya Üniversitesi Matbaası
Edirne Teknik Bilimler MYO Sarayıçı Yerleşkesi Edirne, TÜRKİYE

Amblem ve Kapak Tasarımı | Emblem and Cover Design

Dr. Öğretim Üyesi Ömer Kasım Kahya

Grafik Tasarım ve Mizanpaj | Graphic Design and Layout

Dr. Öğretim Üyesi İlir Rruga

Rumeli İslâm Araştırmaları Dergisi, Creative Commons Atıf 4.0 International License (CC BY NC) ile lisanslanmıştır. Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Rumeli Journal of Islamic Studies is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY NC). Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Rumeli İslâm Araştırmaları Dergisi'nde yayımlanan yazıların tüm içerik sorumluluğu yazarlarına aittir.

All the responsibility for the content of the papers published in Rumeli Journal of Islamic Studies belongs to the authors.

İletişim | Communication

Trakya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Balkan Yerleşkesi 22030 Edirne- TÜRKİYE

Tel: 0 284 235 68 99 Fax: 0 284 235 08 87

rumelislam@trakya.edu.tr

<https://dergipark.org.tr/rumeli>

<https://rumeli.trakya.edu.tr/>

RUMELİ
İslâm Araştırmaları Dergisi
Journal of Islamic Studies
مجلة روم ايلي للبحوث الإسلامية

ISSN: 2564-7903

eISSN: 3023-8498

SAHİBİ | OWNER

Trakya Üniversiteler Birliği İlahiyat Fakülteleri Adına

Prof. Dr. Necdet Ünal

Trakya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

EDİTÖR | EDITOR IN CHIEF

Dr. Mustafa Barış

mustafabaris@trakya.edu.tr / Trakya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

YARDIMCI EDİTÖRLER | CO-EDITORS

Dr. Öğretim Üyesi Halil İbrahim Kaygısız

hibrahimkaygisiz@trakya.edu.tr / Trakya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Zehra Gözütok Tamdoğan

ztamdogan@nku.edu.tr / Namık Kemal Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Sıddık Ağcöban

s.agcöban@klu.edu.tr / Kırklareli Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ | RESPONSIBLE MANAGER

Prof. Dr. Nurullah Koltas

nurullahkoltas@trakya.edu.tr / Trakya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

REDAKSİYON / REDACTION

Dr. Öğretim Üyesi Uğur Boran

ugurboran@trakya.edu.tr / Trakya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

Basım Tarihi / Printing Date

Nisan / April – 2025

YABANCI DİL EDITÖRLERİ | LINGUISTIC EDITORS

Arnavutça | Albania

Dr. Feim Gashi
feimgashi@klu.edu.tr
Kırklareli Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi

Dr. İtir Rruqa
rrugailir@trakya.edu.tr
Trakya Üniversitesi İlahiyat
Fakültesi

Boşnakça | Bosnian

Dr. Seyfettin Haruni
seyfettinharuni@sakarya.edu.tr
Sakarya Üniversitesi, İlahiyat
Fakültesi

Arapça | Arabic

Dr. Nefise Zehra Kalkancı
nzehrakalkanci@trakya.edu.tr
Trakya Üniversitesi İlahiyat
Fakültesi

İngilizce | English

Dr. Ahmet Emre Dağtaşoğlu
aemredagtasoglu@trakya.edu.tr
Trakya Üniversitesi,
İlahiyat Fakültesi

Dr. Nurullah Koltas
nurullahkoltas@trakya.edu.tr
Trakya Üniversitesi,
İlahiyat Fakültesi

ALAN EDITÖRLERİ | SECTION EDITORS

Temel İslam Bilimleri | Basic Islamic Studies

Dr. Enes Temel
enestemel@trakya.edu.tr
Trakya Üniversitesi İlahiyat
Fakültesi

Dr. Vezir Harman
vharman@nku.edu.tr
Namık Kemal Üniversitesi,
İlahiyat Fakültesi

Dr. Mehmet Gürbüz
mgurbuz@klu.edu.tr
Kırklareli Üniversitesi, İlahiyat
Fakültesi

Dr. Fatih Çınar
fcinar@nku.edu.tr
Namık Kemal Üniversitesi,
İlahiyat Fakültesi

Dr. Muhammed Yakup Kepenek
myakupkepenek@trakya.edu.tr
Trakya Üniversitesi, İlahiyat
Fakültesi

Dr. Sezgin Elmalı
sezginelmali@trakya.edu.tr
Trakya Üniversitesi, İlahiyat
Fakültesi

Ar. Gör. Ömer Faruk Kahve
omerfarukkahve@trakya.edu.tr
Trakya Üniversitesi, İlahiyat
Fakültesi

Felsefe ve Din Bilimleri | Philosophy and Religious Studies

Dr. Muzaffer Üzümcü
muzumcu@nku.edu.tr
Namık Kemal Üniversitesi,
İlahiyat Fakültesi

İslam Tarihi ve Sanatları | Islamic History and Arts

Dr. Bilal Raşidoğlu
bilalrasidoglu@trakya.edu.tr
Trakya Üniversitesi, İlahiyat
Fakültesi

Dr. Uğur Alkan
ugur.alkan@klu.edu.tr
Kırklareli Üniversitesi, İlahiyat
Fakültesi

Dr. Fatih Köse
fkose@nku.edu.tr
Namık Kemal Üniversitesi,
İlahiyat Fakültesi

Dr. Yasemin Sarı Cevelek
ysari@nku.edu.tr
Namık Kemal Üniversitesi,
İlahiyat Fakültesi

**Uluslararası Danışma Kurulu /
International Advisory Board**

- Dr. Adem Apak (Uludağ Üniversitesi)
- Dr. Ahmet Çapku (Kırklareli Üniversitesi)
- Dr. Ahmet Emre Dağtaşoğlu (Trakya Üniversitesi)
- Dr. Ahmet Faruk Güney (Kırklareli Üniversitesi)
- Dr. Ali Öztürk (İstanbul Üniversitesi)
- Dr. Bekir Zakir Çoban (Ege Üniversitesi)
- Dr. Fatih Yakar (Uludağ Üniversitesi)
- Dr. Feim Gashi (Kırklareli Üniversitesi)
- Dr. Habibe Kazancıoğlu (Trakya Üniversitesi)
- Dr. Hasan Coşkun (Tokat Gazi Osman Paşa Üniversitesi)
- Dr. Hasan Maçın (Adıyaman Üniversitesi)
- Dr. İtir Rrua (Trakya Üniversitesi)
- Dr. İsmail Çalışkan (Ankara Üniversitesi)
- Dr. Mehmet Dalkılıç (İstanbul Üniversitesi)
- Dr. Mehmet Kenan Şahin (Ordu Üniversitesi)
- Dr. Mehmet Süheyl Ünal (Ege Üniversitesi)
- Dr. Mehmet Talha Boyalık (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi)
- Dr. Mehmet Ümit (Marmara Üniversitesi)
- Dr. Muhammed Coşkun (Marmara Üniversitesi)
- Dr. Murat Sula (Trabzon Üniversitesi)
- Dr. Mustafa Necip Yılmaz (Trakya Üniversitesi)
- Dr. Mustafa Şentürk (Trakya Üniversitesi)
- Dr. Muzaffer Özli (Fırat Üniversitesi)
- Dr. Nevzat Aydın (Amasya Üniversitesi)
- Dr. Seyfullah Efe (Ege Üniversitesi)
- Dr. Yakup Bıyıkoglu (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi)
- Dr. Yasemin Sarı Cevelek (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi)
- Dr. Vezir Harman (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi)

**Uluslararası Yayın Kurulu /
International Editorial Board**

- Dr. Abbas Jahjai (Trakya Üniversitesi)
- Dr. Muzaffer Üzümcü (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi)
- Dr. Fatih Köse (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi)
- Kadir Muhammed (Sofya Yüksek İslam Enstitüsü)
- Dr. Mensur Nuredin (Uluslararası Vizyon Üniversitesi)
- Dr. Mustafa Şentürk (Trakya Üniversitesi)
- Dr. Muhammet Altaytaş (Trakya Üniversitesi)
- Dr. Nevzat Erkan (Kırklareli Üniversitesi)
- Dr. Nurullah Koltas (Trakya Üniversitesi)
- Dr. Sefer Hasanov (Sofya Yüksek İslam Ens.)
- Dr. Selami Şimşek (Gümüşhane Üniversitesi)
- Dr. Üzeyir Durmuş (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
- Dr. Valmire Batatina Krasniqi (Priştine İslami İlimler Fakültesi)

HAKEM KURULU | REFEREE BOARD

Rumeli İslâm Araştırmaları Dergisi en az iki hakemin görev aldığı çift taraflı kör hakemlik sistemi kullanmaktadır. Hakem isimleri gizli tutulmakta ve yayımlanmamaktadır.

Rumeli Journal of Islamic Studies uses double-blind review fulfilled by at least two reviewers. The names of the reviewers have been hidden and not published.

AÇIK ERİŞİM POLİTİKASI | OPEN ACCESS POLICY

Rumeli İslâm Araştırmaları Dergisi içeriğine anında açık erişim sağlamaktadır.

Rumeli Journal of Islamic Studies provides immediate open access to its content

EDİTÖRDEN

Rahman ve Rahim Allah'ın Adıyla

Alemlerin Rabb'ına hamdolsun. Salat ve selam Muhammed'ül-Emin Efendimiz, âl ve ashabının üzerine olsun. İslam, iman ve Kur'an nimetlerine hamdolsun.

İnsansızlaştırılmış bir dünyaya bakıldığında ırmaklar, şelaleler, sahiller, dağlar, yaylalar, volkanlar, çeşit çeşit bitkiler ve hayvanlar ve daha nice güzellikler gözler önüne serilecektir. Bu varsayımsal dünyada ne ahlaki ne de doğal kötülük olacaktır. Dünyaya iyi ve kötü yargılarını mündemiç kılan unsur, insanın ahlaki bir özne olarak yaşam sürmeye başlamasından kaynaklanmaktadır. Kötülük probleminin kaynağı Tanrı değil, insandır. Problemin kaynağı insanda ise çözüm de insana ilişkin çalışmalarda olmalıdır. Bu bağlamda Tanrı, insanı insanlar anlasın diye başka bir ifadeyle insanın iyi nitelikli eylemlerde bulunabilme şartlarını bilsinler diye yardımcı olarak vahiy göndermiştir. Söz konusu bu vahiy/kitap incelendiğinde karşımıza bazı ibadetler ve imanî, ahlakî, geleneksel ve bilimsel boyutlar çıkmaktadır. Allah bireyden; iman, ibadetler ve ahlakî eylemler ile ahiret hayatına, tıp, mühendislik, astronomi, yer bilimi vb. ilim sahalarını öğrenerek dünya hayatına anlam katmasını ve de dünya hayatındaki anlamı keşfetmesini istemektedir. Dünya hayatı “anamlı” olmayanın ahiretinin de mamur olmayacağı aşikardır. Kur'an'ın bütün içeriği her iki hayatta mutlu olabilmenin ilkelerinden oluşur. Bu ilkeler, birbirini dışlamaz. Tam aksine birbirini tamamlar niteliktedir. O halde gerçek kulluk bu alanların gereklerinin yerine getirilmesiyle ortaya çıkar.

İnsanın bilgi bilimsel, varlık bilimsel ve ahlakî soruşturmalarının cevaplarını barındırıp temelini oluşturan ve bu serüvenin içini dolduran dinin özgür bir şekilde yaşanabilirliği Kur'an'ın en başat konusu olmuştur. Hatta savaş ve öldürmeden daha kötü olarak belirtilen “din üzerindeki baskı/fıtne” en büyük zulüm olarak betimlenmiştir. (el-Bakara 2/191-193) Sadece “kendî” için değil, “öteki”nin de dini özgürlükleri için zalimlerle mücadele Müslümanın en birinci vazifesi olarak insanlık tarihinde yer almalıdır.

İnsan yaratılışını farklı kılan nitelik onun özgürce davranabileceği bir fitrata sahip olmasıdır: İyiyi de kötüyü de gerçekleştirebilecek olan insandır. (Şems 91/7-8) İnsan yaşamındaki özgürlüklerden en başat olanı onu gerçek anlamda “var kılan” dînî özgürlüklerin yaşanabilmesidir. Dînî özgürlüklerin en önemli unsurlarından biri ise araştırma ve ifade özgürlüğü kapsamına giren faaliyetlerdir. Bir eser yazılır/okunur, bir insan değişir. Sonra bir aile değişir. Bir aile değişir, bir mahalle değişir. Bir mahalle bir köyü, bir köy bir şehri, bir şehir bir bölgeyi, bir bölge bir ülkeyi, bir ülke dünyayı değiştirir. “Varlık” iyidir. Allah'ın rahmetindendir yaratması. İyilik de var olmalıdır. Çünkü iyiliğin varlığı ancak ilerlemeyi mümkün ve anlamlı kılar. İyi insan olmaya yardımcı olacağını düşündüğümüz birbirinden değerli yazarların, sayı hakemlerinin ve müteşekkir olduğum çalışma arkadaşlarımin pek kıymetli katkılarıyla hazırladığımız bu sayının insana “iyi gelmesi” dua, dilek ve temennisiyle...

İÇİNDEKİLER / CONTENTS
ARAŞTIRMA MAKALELERİ / ARTICLES

Resûlullah'ın Nübüvvetten Sonra Okuma Yazmayı Bilmesi Tartışması..... 10

The Debate On Knowing How To Read And Write Of The Messenger Of Allah After The Prophethood In Terms Of The Authenticity Of The Qur'an

Vezir HARMAN

Hâmid-i bî-Nevâ el-Kırîmî'nin Vâridât-ı İlâhiyye Adlı Risâlesi Üzerine Bazı Mülâhazalar 42

Some Thoughts On Hâmid-i Bî-Newâ El-Kırîmî's Treatise Named Wâridât-ı İlâhiyye

Özlem DEMİR

Makedon Tarih Kaynaklarında Osmanlı Devleti'nin İskân Siyaseti..... 64

The Settlement Policy Of The Ottoman State In Macedonian Historical Sources

Bilal RAŞİDOĞLU

XIX. Asırda Yaşamış Manastırlı Bir Hayırsever Güzide Hanım Vakfı..... 79

Güzide Hanım Foundation, A Philanthropist From Manastır Who Lived In The 19th Century

Mumin OMEROV

Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki Tecvid ve Kıraat İlmiyle İlgili Osmanlı Türkçesi ve Farsça Yazma Eserlerin İncelenmesi 92

An Examination Of Ottoman Turkish And Persian Manuscripts On The Sciences Of Tajwîd And Qırâ'ât In The Kastamonu Manuscript Library

Nazife Vildan GÜLOĞLU- Hasan KARDAŞ

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Yayıncılık Faaliyetleri ve 1950 Sonrası Halk Kitapları Türündeki Yayınları 111

Publishing Activities Of The Presidency Of Religious Affairs And Its Public Books After 1950

Mukaddes GÜNEY

Ebü't-Tayyib el-Mütenebbî'nin Şiirlerinde Öne Çıkan Temalar..... 127

The Prominent Themes In The Poetry Of Abū Al-Ṭayyib Al-Mutanabbî

Adnan ÖZTÜRK